

Капарнік Б. В.,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ТЕКСТОТВОРЕННЯ З ОПОРОЮ НА МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ

У статті розглядається процес формування текстотворчих умінь молодших школярів на уроках читання з використанням міжпредметних зв'язків.

Ключові слова: мова, мовлення, текстотворення, міжпредметні зв'язки.

В статье рассматривается процесс формирования текстотворных умений младших школьников на уроках чтения с использованием межпредметных связей.

Ключевые слова: язык, текстотворение, межпредметные связи.

The article deals with the process of formation of textcreation skills at reading lessons with the implementation of interdisciplinary connections.

Key words: language, speech, textcreation, interdisciplinary connections.

Вступ. Уміння учнів зв'язко висловлювати свої думки розвивається поступово на протязі усього періоду навчання в початковій школі на кожному уроці. В уроці читання закладені можливості для розвитку цих умінь якнайкраще. Результатами зв'язного мовлення молодших школярів на уроках читання є: 1) розгорнута усна відповідь на питання вчителя; 2) різні форми усного переказу тексту; 3) усні твори на основі прочитаного тексту [5, с. 65].

Учні мають вміти визначити мету, тему, основну думку висловлювання, будувати його відповідно до стилю і типу мовлення, добирати мовні засоби, аналізувати і редагувати текст як результат висловлювання.

М. С. Вашуленко вважає найголовнішими вміннями побудову тексту висловлювання; створення текстів різних типів (розповідь, опис, міркування) та стилів (художнього, науково-популярного, ділового); підпорядкування тексту ситуації, меті та адресату [1, с. 78].

М. Р. Львов наголошує на розвитку специфічних умінь, які необхідні для розповіді, при переказі чи аналізі тексту: розуміти тему; підкорити висловлювання основній думці (учням важко передати ідею так, як це робить автор); відбирати найголовніше, те, що стосується теми (учні підбирають матеріал, аналізуючи текст); систематизувати матеріал, розподілити його у правильній послідовності, скласти план розповіді; використовувати мовні засоби (необхідно володіти достатнім лексичним запасом і синтаксичними вміннями); проводити підсумок підготовчої роботи (синтез усього матеріалу); удосконалювати сказане [4, с. 395].

Оскільки учні не одразу володіють зазначеними вміннями, слід проводити роботу по спостереженню за зразками текстів різних типів і жанрів, їх аналізу і побудові власних висловлювань на основі прочитаного та пережитого.

Постановка проблеми. Текстотворенню завжди приділяли величезну увагу. Проте з упровадженням нових навчальних програм це питання постає знову, оскільки вони зорієнтовані насамперед на мовленнєвий та творчий розвиток особистості учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Твір – творча робота, яка вимагає найвищого рівня самостійності учнів, комплексу складних інтелектуальних дій: підготовки матеріалу, його систематизацію, складання плану твору, встановлення логічних зв'язків, добір слів, словосполучень, фразеологізмів, побудови речень і встановлення зв'язків між ними.

Відповіді на питання учнів свідчать як глибоко, чи у повному обсязі учень зрозумів прочитаний твір. Коли мовлення учнів збідніле через нестачу мовленнєвої практики, поверхнєве усвідомлення змісту тексту, їх відповіді прості, неповні. Такі учні у відповіді притримуються порядку слів питання: *Чи потрібні метелики квітці? – Так, метелики потрібні квітці.* Замість того, щоб сказати і доповнити: *Метелики на лапках носять пилок і запилюють квіти навесні. Ось чому метелики потрібні квітці.* (В. Коломієць “Не лови метеликів”).

Отже, важливо слідкувати за побудовою речень, відповідей на питання, щоб вони доповнювались деталями з тексту, словами-обставинами часу, місця, власними спостереженнями, знаннями і особистими переживаннями.

Під час читання художнього твору, дитина сприймає та усвідомлює його зміст, спостерігає за мовленням дійових осіб, збагачує свій словниковий запас і розвиває мовлення.

А.П. Каніщенко вважає, що дітей потрібно навчити не лише читати, а й глибоко розуміти прочитане [3]. Для того, щоб учні глибоко усвідомили фактичний зміст твору і його образність вчитель на уроках читання проводить його аналіз. Аналіз художнього твору продуктивний за умов здійснення його різних прийомів (композиційний, смисловий, лексико-стилістичний та емоційно-образний), виходячи з особливостей самого твору і конкретної мети вчителя.

Аналіз фактичного змісту сприяє не тільки усвідомленню змісту, а й збільшенню мовленнєвої практики. Використання різних видів аналізу веде до формування текстотворчих умінь.

Н. Волошина радить загострювати увагу учнів до слова, вислову. Учні мають побачити і переконатися, що в художньому творі образи творяться не тільки завдяки використанню мовних засобів, а й завдяки добору загальноживаних слів певного змістового відтінку та емоційної забарвленості, відповідних синтаксичних конструкцій, способів сполучення їх у тексті. За допомогою мовних засобів письменник не лише творить деталі, образи, картини життя, а разом з тим і висловлює своє ставлення до них, дає їм певну оцінку, прагну-

чи викликати в уяві читача деталі, образи, картини, адекватні тим, які постають перед його зором у момент творення, викликати відповідні етичні переживання й оціночне ставлення [2].

Аналіз тексту, різні види роботи над мовою твору, виділення слів, композиційний поділ розповіді, складання плану: все це готує учнів до переказу. Вчитель має звернути особливу увагу на цей вид роботи тому, що він підвищує інтерес учнів до читання і удосконалює рівень їх мовленнєвого розвитку.

Учням потрібно володіти вмінням переказувати текст як близько до тексту, так і стисло. Головним у такому переказі є вміння вибрати найголовніше, найсуттєвіше, передати основний зміст зв'язку і послідовно.

Творчі доповнення учнів можливі при усвідомленні ними змісту тексту, обставин, за яких розвиваються події. Це можуть бути продовження або початок оповідання чи казки, розповіді про подальшу долю головного героя, у яких учні опираються на власний життєвий досвід, знання, переживання.

Доповнити текст можна, висловивши власне ставлення щодо прочитаного, використавши матеріал із статтей, прочитаних на уроках природознавства тощо. Творчі завдання – це завжди вирішення проблемної ситуації, яку ставить перед учнями вчитель.

Учні можуть залучати знання з інших дисциплін для текстотворення, використовуючи таким чином міжпредметні зв'язки. Так, вчитель на уроці не тільки розвиває мовлення учнів, а й формує предметні мовленнєві вміння. З цією метою був проаналізований зміст підручників для визначення предметної лексики. На основі даних проведеного аналізу створено "Міжпредметний словник", який містить слова, словосполучення, поняття та терміни навчальних дисциплін, що можуть використовуватися у процесі побудови усних чи писемних висловлювань.

На уроці читання на предметному рівні учні експериментально навчалися застосовувати знання з інших предметів: лексичні та за змістом.

Необхідна лексика добиралася відповідно до теми уроку читання. Учні та вчителі використовували при цьому міжпредметний словник.

Покажемо на прикладі добір міжпредметної лексики відповідно до теми "Творчість Ярослава Стельмаха. Я. Стельмах "Ловись, рибко!" (3 клас).

Відповідно до тексту, визначаємо логічні центри оповідання: діти, риболовля, табір. До логічних центрів із міжпредметного словника добираємо слова, поняття чи терміни, які розширили б висловлювання учнів: діти (успіх, зосередженість), риболовля (річка, риба (окунь, карп, її розмір), корм, отруйні речовини), табір (ліс (листяні, хвойні дерева), розпорядок, інвентар, приладдя, знаряддя). Під час переказу чи відповідей на запитання учні залучають до висловлювань дібрані слова:

– Де відбувалися події в оповіданні? (Події в оповіданні відбувалися у таборі, серед хвойного лісу. Поруч з табором була річка)

– Чому Митькові дуже сподобалося оголошення? (Митько любив рибалити, тому не міг дочекатися, коли візьме приладдя і знайде корм для рибки)

– На що сподівалися діти? (Діти сподівалися на успіх. Вони накидали приманки у річку. Наступного дня вони зосереджено сиділи і чекали, поки риба почне клювати).

– Що подумав один з хлопчиків, після того, як просидів більше півгодини? (Від подумав про те, що у воді можуть бути отруйні речовини, які викидають заводи в річку. Від цього помирає велика кількість живих організмів).

Щоб активізувати міжпредметну лексику, пропонуємо планувати теми відповідно до загальних логічних центрів (людина, природа, держава, свята та звичаї, тварини, рослини, охорона навколишнього середовища і т.д.). Учні пригадуватимуть лексику, яку вивчили на уроках Я і України, образотворчого мистецтва, трудового навчання і основ здоров'я й застосовуватимуть її під час складання власних висловлювань. Під час опрацювання такої лексики слід не лише пригадувати слова, поняття чи терміни, а й пояснювати їх значення, "глумачити" їх.

Також на уроці читання доцільно залучати знання з різних предметів за змістом. Наведемо приклад ("Як Незнайко був художником. Микола Носов"). (4 клас):

При переказі цього уривку можна додати, які ще малюнки міг би намалювати Незнайко. "На мою думку Незнайко міг би спочатку потренуватися малювати портрети олівцем. Ці малюнки називалися б графікою і їх можна було б легко виправити, щоб не знищувати художній твір".

На мовленнєвому рівні слід здійснювати мовно-мовленнєву інтеграцію. Вона повинна бути спрямована на формування й удосконалення орфоепічних, лексичних та граматичних мовленнєвих умінь. Для вирішення цього завдання використовуємо вправи на міжпредметній основі.

В основу розробки вправ, спрямованих на формування мовленнєвих умінь було покладено словник міжпредметної лексики.

Щоб порівняти мовленнєві вміння учнів контрольних та експериментальних класів, ми запропонували виконати ряд завдань. У 2 класі перевірялася повнота відповідей на питання за змістом і лексичною наповненістю. У 3 класі було запропоновано описати малюнок, а в 4 класі учням слід було написати твір-міркування на задану тему. Крім того, перевірявся рівень лексичних та граматичних мовленнєвих умінь учнів.

Наведемо приклади творів учнів. "Лелека" (2 клас):

Мирончук Світлана: "Лелека живе на луках. У птаха великий тонкий дзьоб і довгі ноги. Пір'я у неї біле, а на крилах – чорне. Вона їсть жаб. Лелека мостить гнізда на деревах стовпах і дахах будинків. Люди відносяться до цих птахів з повагою".

"Птахи навесні" (3 клас):

Гайдук Світлана: *“Настала весна. Птахи повернулися з теплих країв. Більшість птахів ремонтували гнізда, а інші їх будували. Настала пора висиджувати яйця і літати за кормом для потомства.*

Коли одна самка висиділа пташенят, одного назвали Хрустик, а іншого – Балакучий. Пташенята готуються до свого першого польоту.

Згодом настане осінь і птахи полетять у вирій. А з ними Хрустик і Балакучий. Гарна пора року ця весна”.

“Ліс – частина природи” (4 клас):

Городнюк Дарина: *“Ліс – це насаджена деревами, кущами, трав’янистими рослинами ділянка, яка виділяє дуже багато кисню в природне середовище. Без лісу люди жили б як риби без води. Сучасні люди винищують ліси для прибутку, не розуміючи, що знищують природу. Викиди хімічних речовин в природне середовище призвели до масового знищення лісів. Люди просто не розуміють, що ліс дає нам усе: від меблів до книжок, які грають чи не найважливішу роль у нашому житті”.*

Використовуючи міжпредметну лексику, якість мовлення учнів покращується: спостерігається його зв’язність, повнота змісту твору, послідовність викладу думок, точність у доборі міжпредметної лексики, граматична правильність побудови висловлювання.

Висновок. Отже, розвиток текстотворчих умінь на уроках читання має займати значне місце у роботі вчителя з учнями. Формування таких навичок як творення власних зв’язних висловлювань на міжпредметній основі має відбуватися на кожному уроці читання. Основою для формулювання висловлювання є текст, отже ефективним підґрунтям для цього можуть стати різні види аналізу упродовж розгляду фактичного змісту тексту (композиційний, смисловий) та різні види переказу. Як бачимо, учні починають будувати висловлювання з опорою на питання і завдання поставлені вчителем, поступово переходячи до самостійної творчої роботи. Якщо учні здатні творчо підійти до переказу тексту, це свідчить про цілеспрямовану, систематичну роботу вчителя і самих учнів щодо удосконалення мовленнєвих знань, умінь і навичок.

Література:

1. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Метод. посіб. / М.С. Вашуленко. – К. : Освіта, 2006. – 268 с.
2. Волошина Н. Й. Методика літератури: проблеми, пошуки, здобутки, перспективи // Українська література в загальноосвітній школі. – 1999. – №1. – С. 2-4.
3. Каніщенко, А. П. Інноваційні технології вивчення мови та літератури в початковій школі / А. П. Каніщенко // Освіта. – 2003. – № 54.
4. Львов М. Р. и др. Методика преподавания русского языка в начальных классах: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / М. Р. Львов, В. Г. Горецкий, О. В. Сосновская. – М. : Издательский центр “Академия”, 2009. – 464 с.
5. Коваль Г. П. Методика викладання російської мови в школах з українською мовою навчання: Навчальний посібник для студентів / Г. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1989. – 245 с.

Касаткіна О. В., Фрідріх А. В.,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ПРЕДСТАВЛЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СЕМАНТИКИ КОНЦЕПТІВ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ НА ЗАНЯТТЯХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Стаття присвячена аналізу понять "мовна картина світу", "ментальність". Наголошується, що за умови використання контрастно-компаративного аналізу феноменів культурних картин світу власної та англомовної національної спільнот, студенти отримують можливість не лише покращити знання, а й краще пізнати власну культуру.

Ключові слова: мовна картина світу, ментальність, концепт.

Статья посвящена анализу понятий "языковая картина мира", "ментальность". Утверждается, что при условии использования контрастно-компаративного анализа феноменов культурных картин мира родной и англоязычной общности, студенты получают возможность не только улучшить знания, но и лучше узнать собственную культуру.

Ключевые слова: языковая картина мира, ментальность, концепт.

The article deals with the concepts "linguistic picture of the world", "mentality". It is emphasized that application of contrast-comparative analysis of cultural pictures of the world of the English national community and their own community, students get the opportunity not only to improve their knowledge, but to get to know their own culture.

Key words: linguistic picture of the world, mentality, concept.

Беззаперечним на сьогодні є факт, що мова – це не тільки засіб людського спілкування, але й відображення національної культури. З цієї точки зору особливий інтерес становлять мовні знаки культури, дослідження яких допомагає зрозуміти національну культуру, звичаї та вірування народу [5]. Саме мовна оболонка приховує сутність понять, якими оперує людська свідомість, і виступає репрезентантом національних й індивідуальних особливостей мислення мовної особистості. Мова є відбиттям ментальності народу, а мовленнєва одиниця – інтеграцією концептуального та мовного планів, що дає підстави для дослідження кожного концепту в його триступеневій реалізації – універсальній, національній та індивідуальній [2].

Саме тому на сучасному етапі розвитку методики викладання іноземних мов пріоритетною є думка про те, що мову доцільно розглядати не як засіб, а як спосіб проникнення в національний характер та культурне поле нації, мова якої вивчається. Оволодіння іноземною мовою надає можливість студентам не лише поглибити знання з дисципліни, а й збагатити картину світу, краще пізнати свою власну культуру, усвідомити себе представником своєї національної спільноти. Це можливо за умови використання контрастно-компаративного аналізу феноменів культурних картин світу власної та англомовної національної спільнот.

Розробкою проблеми картини світу та її мовного вираження займалися Ю. Апресян, Г. Брутян, Ю. Караулов, В. Морковкін, Ж. Соколовська, Н. Сукаленко; лінгвокультурологічні дослідження та дослідження мовних картин світу активно проводяться на сучасному етапі як зарубіжними, так і вітчизняними лінгвістами (В. М. Телія, В. А. Маслова, В. В. Красних, О. С. Кубрякова, О. В. Кунін, Ю. С. Степанов, І. О. Голубовська, С. А. Жаботинська, О. О. Селіванова, Т. В. Радзієвська, А. Вежбицька, R. M. Keesing, G. Lakoff, R. Gackendoff та ін.). У своїх роботах науковці А. Гуревич, Л. Гумільов, В. Храмова, І. Лисий, Б. Цимбалістий, О. Нельга досліджували менталітет в різних наукових напрямках: філософському, етнокультурному, психологічному, лінгвістичному. Попри велику кількість наукових праць, питання особливостей репрезентації мовної картини світу на заняттях іноземної мови залишається надзвичайно актуальним.

Кожен етнос бачить і сприймає світ зі своєї специфічної точки зору, у своїй власній неповторній проекції, особливість якої відтворюється в мові, утворюючи національну мовну картину світу. На сучасному етапі розвитку науки часто вживають терміни загальна, філософська, когнітивна, художня, релігійна, національна картини світу, хоча найбільш універсальними поняттями є *концептуальна картина світу*, пов'язана з усіма знаннями про світ, і *мовна картина світу* як засіб вираження цих знань. Концептуальна картина світу і мовна картина світу різняться засобами творення: перша використовує поняття та уявлення, друга – мовні одиниці. Таким чином, наявність невербальних засобів вираження в концептуальній картині світу і лінгвістичних засобів творення загальних рис національних особливостей мовної картини світу – ось принципова відмінність між концептуальною та мовною картинами світу [1]. Саме в мовній картині світу виявляється своєрідність членування концептуальної картини світу у різних народів [5]. У свою чергу, концептуальна картина світу є підґрунтям мовної картини, однак концептуальна картина світу універсальніша та є інваріантною (спільною) для всіх носіїв мов, народів з однаковим рівнем знань про світ, мовна ж виражається у значеннях слів, притаманних певній мові.

Отже, мовна картина світу – це частина концептуальної системи, яка пов'язана з мовою і реалізується різноманітними мовними засобами. Це сукупність знань про світ, що відображені у мові; сукупність зафіксованих у мовних одиницях уявлень лінгвокультурної спільноти про дійсність; результат пізнання і його мовне оформлення; проекція концептуальної системи свідомості, до якої належать вроджені концепти й такі, що були сформовані у результаті пізнавальної діяльності.

Сьогодні, мовознавці розрізняють три рівні мовних картин світу: на рівні ідіолекту, діалекту та узусу (мови). Досліджуючи мовні картини світу на цих рівнях – ідіолектному, діалектному (розуміючи діалект широко – це і територіальні говірки, і соціальні жаргони за віковою, професійною та іншими ознаками) та узусному (мовному), можна простежити становлення мовної картини світу певної спільноти [4].

Дослідники мовної картини світу наголошують на таких її особливостях: кожен народ має певні відмінності у своїй мовній картині світу; картини світу є варіативними; мовна картина світу є вторинною за своєю природою, антропоморфною за спрямованістю, складається з окремих фрагментів [4].

З точки зору І. І. Халесової [7], процес засвоєння іноземної мови передбачає інтерференцію загальної та мовної картин світу. Мовна картина світу є складовою когнітивної картини, саме тому національна культура певного народу має унікальний спосіб концептуалізації оточуючої дійсності.

Наукові розробки проблеми мовних особливостей кожного етносу у філософському та культурологічному напрямках часто містять зв'язки з проблемами менталітету. Менталітет – це склад розуму, спосіб мислення, світосприйняття будь-якої окремої людини як представника певної спільноти [6].

Зв'язок між ментальними рисами народу та мовними знаками культури можна простежити у двох напрямках: ідучи від ментальних рис, знайти їх відображення у мовних знаках культури, і навпаки – за допомогою аналізу мовних знаків культури виявити ментальні риси, характерні для народу-носія мови [6]. Вчені дослідили, що краще осмислюється й засвоюється той матеріал, який частіше зустрічається у побуті, пов'язаний зі щоденною практичною діяльністю, який емоційно відчутний і, що дуже важливо, відповідає національному способу мислення. Наприклад, англійці й американці краще осмислюють логічно просто побудовані міркування, французи люблять оригінальні ідеї, емоційно забарвлені повідомлення, китайці – образні вислови, німці – систематизовані відомості, подані традиційно. Найдієвішими повідомленнями є не нові, а вже записані в масовій свідомості поняття, тобто стереотипи.

На формування національного менталітету і вираження його у мові впливають такі фактори: природно-географічний, соціальний, історичний, культурний, релігійний, побутовий. Проте, онтологія національної мовної картини світу та менталітет детермінується в першу чергу, зовнішнім географічним середовищем у конкретний часовий період, адже народ у період становлення своєї національної мови та інтерпретації в ній донаукових уявлень про світ, безпосередньо сприймає лише певну частину простору – ареал свого проживання з його природно-кліматичними особливостями, які відрізняються від умов існування інших етносів.

Заслужують на увагу результати досліджень, запропоновані І. Чернишенко [8]. Досліджуючи особливості мовної картини світу англійців, науковець доходить висновку, що однією з причин формування сильного індивідуалістичного ядра в англійській мовній картині світу, системи цінностей та англоцентризму, стало ізольоване географічне розташування країни. Саме географія вплинула на формування особливого острівного характеру британців (*insular spirit*), що, в свою чергу, стало основою для виникнення та подальшого розвитку такого концепта як *privacy*. Особливий погляд до усамітнення (*privacy*) є однією з основних характеристик англійця, що й відрізняє його від сусідів на континенті. Власне слова, за допомогою якого можна однослівно і точно передати значення концепта "*privacy*" не існує у французькій, італійській, українській або російській мовах, а для англійців воно є одним з ключових у системі цінностей суспільства, а такі поняття як "*homeownership*" та "*countryside*" є інструментальними цінностями. Враховуючи частотність використання лексикалізованих цінностей у текстах, поряд з концептом "*privacy*" І. Чернишенко серед ключових концептів британського населення називає: толерантність (*tolerance*), успіх (*success*), свободу (*freedom*), справедливість (*justice*), сім'ю (*family*), здоров'я (*health*), працю (*labour*), почуття спільноти та дух спільноти (*togetherness*), патріотизм (*patriotism*) тощо.

Згадані концепти широко представлені у прислів'ях, метафорах та фразеологізмах: *work like a horse* (працювати як віл), *as busy as a bee/beaver* (працьовитий), *a lone wolf* (самостійність, незалежність), *to hit the bull's eye* (досягти успіху), *cock of the walk* (хазяїн ситуації), *to help a lame dog over a still* (допомогти тому, хто цього потребує) тощо.

Ідея ізольованості знаходить відображення також у поняттях: острів (*island*), море (*sea*) та корабель (*ship*). Вони є одними з основних для розуміння особливостей британського менталітету. Ідея ізольованості, певної відокремленості від іншого світу ще більш проявляється в таких сполученнях: *tight little island*, *a lonely island*.

Ідіоми та метафори з елементом *sea* або ті, що певним чином, асоціативно пов'язані з поняттям *sea*, поширилися й активно використовуються в щоденному спілкуванні: *all at sea*, *a sea change*, *between the devil and the deep blue sea*, *go to sea/follow the sea*, *dead sea apple*, *drink sea dry*, *seven seas*, *there is plenty good fish in the sea*.

В сучасних умовах модернізації освіти актуальним завданням методики викладання іноземних мов як засобу комунікації між представниками різних народів є теза про те, що мову слід вивчати в безпосередній єдності із культурною картиною даної національної спільноти.

Саме тому з метою формування уявлень про мовну картину світу на заняттях іноземної мови доцільно використовувати тексти лінгво-країнознавчого характеру з національно-культурним змістом. Дані тексти відображають національну картину світу представників етнічної спільноти, особливості їх характеру, цінності, традиції.

Так, Король Л. Д. наголошує, що при виборі текстів для опрацювання необхідно враховувати наступні принципи:

- принцип змістовної достатності тексту відповідно до теми, що вивчається;
- принцип відповідності тематики тексту інтересам та комунікативним потребам студентів;
- принцип відповідності рівня складності тексту рівню мовної підготовки студентів на даному етапі навчання;
- принцип національно-культурної інформативності;
- принцип можливості побудови контрастно-компаративного аналізу двох культур;
- принцип використання лексики з національно-культурним компонентом значення [3].

Досліджуючи мовну ментальність як спосіб представлення світу, учені-мовознавці у центр дослідження ставлять фольклор, бо саме в ньому концептуалізовано знання про мовну картину світу. Найяскравіше

фольклор відображений у фразеологічному пласті мови, зокрема у прислів'ях. Аналіз фразеологічної картини світу сприяє поглибленню знань про семантику мови в цілому та її зв'язок з етновідомістю та національним характером зокрема. Опрацьовуючи етнокультурні репрезентації рис характеру людини, що лежать в основі фразеологічних виразів, студенти мають змогу не лише проаналізувати та усвідомити їх значення, а й віднайти українські еквіваленти англійських прислів'їв, провести порівняння та співставити цінності, відображені у змісті англійських та українських фразеологічних виразів. Таке вивчення є одним з основних засобів усвідомлення та розуміння унікальності національних рис різних етнічних спільнот.

Таким чином, мовна картина світу є проміжною ланкою між людиною та дійсністю і своєрідним підсумком розвитку мови та її майбутнього. Мовна картина світу англійців представлена мовокраїнознавчими відомостями про слова-поняття, крилаті вислови, ті словесні образи класичної літератури, що стали надбанням британської національної культури, що являють собою мовні знаки культури. Вони реалізуються в певних образах-символах: island, sea, ship, privacy, freedom, prosperity, class, Queen тощо. Національна специфіка мови та мовна картина світу англійців формується за допомогою: художньої системи фольклору, зокрема, народно-поетичної символіки, що вказує на її етнічну означеність, національну специфіку; основних літературно-культурних, історичних понять, що входять до свідомості освіченої людини. До джерел формування мовних знаків культури належить також наукова література, публіцистика, побутові реалії [5]. Вивчення на заняттях іноземної мови особливостей мовної картини світу нації, мова якої вивчається, є одночасно і умовою успішного оволодіння іноземною мовою, і ознайомленням з культурним життям іншої національної спільноти. Маючи справу з новими аспектами культури певного народу, студенти не лише проявляють адекватне її сприйняття та розуміння, але й намагаються здійснити контрастно-компаративний аналіз зі своєю рідною культурою. Врахування ж специфічних особливостей лексичного відображення дійсності допомагає в подальшому сформувати та вдосконалити міжкультурну комунікацію.

Література:

1. Ашиток Н. І. Мовна картина світу в філософсько-освітньому дискурсі: автореф. дис. доктора філос. наук: 09.00.10 / Н. І. Ашиток. – К., 2011. – 36 с.
2. Беженар І. С. Універсальне і національне в англійському гуморі / І. С. Беженар, Ю. В. Рибалкіна // Вісник Черкаського університету. – Філологічні науки. – 2009. – Вип. 169. – С. 204-211.
3. Король Л. Д. Психолінгвістичні особливості формування національного характеру в контексті міжкультурного порівняльного підходу / Л. Д. Король // Актуальні проблеми психології: Етнічна психологія. Історична психологія. Психолінгвістика. – 2011. – № 9 (Ч. 4). – С. 167-176.
4. Косенко О. С. Мовна картина світу / О. С. Косенко // ФКЖ. – 2010. – № 34. – С. 104-114.
5. Красовська К. В. Зв'язок концептуальної та мовної картини світу з етнічною ментальністю / К. В. Красовська // Вопросы духовной культуры. – Филологические науки. – 2009. – № 154. – С. 120-123.
6. Назаренко О. В. Українська фразеологія як вираження національного менталітету: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук: спец. 10.02.01 "Українська мова" / О. В. Назаренко. – Дніпропетровськ, 2011. – 30 с.
7. Халеева И. И. Основы теории обучения пониманию иноязычной речи / И. И. Халеева. – М.: Высшая школа, 1989. – 238 с.
8. Чернищенко І. Ключові цінності британської картини світу та їх вербалізація у суспільно-політичному дискурсі / І. Чернищенко // Наукові записки. – Серія: Філологічні науки. – 2009. – Випуск 81 (3). – С. 179-188.